

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Szczecinie

LSZ-4113-002-03/2014
D/14/505

Tekst ujednoczony

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Szczecinie
ul. Jacka Odrowąża 1, 71-420 Szczecin
T +48 91 831 39 00, F +48 91 831 39 66
lsz@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	D/14/505 - Gospodarka finansowa Lasów Państwowych.
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Szczecinie
Kontrolę	Małgorzata Chabiniak, starszy inspektor kontroli państwowej upoważnienie do kontroli nr 90563 z dnia 26 maja 2014 r. (dowód: akta kontroli str. 1-2)
Jednostka kontrolowana	Zespół Składnic Lasów Państwowych w Białogardzie (dalej: ZSLP lub Zakład) ul. Wojska Polskiego 43, 78-200 Białogard
Kierownik jednostki kontrolowanej	Cezary Urbanowicz Dyrektor Zespołu Składnic Lasów Państwowych w Białogardzie. (dowód: akta kontroli str. 3-4)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Uzasadnienie oceny ogólnej

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie¹ działalność ZSLP w zakresie prowadzenia gospodarki finansowej w latach 2011-2013.

Powyższą ocenę uzasadnia dobra sytuacja finansowo-majątkowa ZSLP, zwłaszcza w roku 2013, gdy Zakład osiągnął wysoki zysk na działalności operacyjnej. Na dzień 1 stycznia 2012 r. ZSLP połączony został z Zespołem Składnic Lasów Państwowych w Miastku. Spowodowało to istotny wzrost wartości pozycji bilansowych w latach 2012-2013 w stosunku do 2011 r. W całym badanym okresie Zakład wykazywał bardzo wysoką płynność, a w 2013 r. charakteryzował się ponadprzeciętnie wysoką rentownością.

Prowadzona przez Zakład działalność była zgodna z celem jego utworzenia i nie wykraczała poza zakres określony w zarządzeniach Dyrektora Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Szczecinku (dalej: Dyrektor RDLP) w sprawie zasad funkcjonowania ZSLP.

W okresie objętym kontrolą ZSLP, w związku z prowadzoną działalnością, wydatkował (i rozliczył) 3.215.887 zł na realizację inwestycji rzeczowych, odtworzeniowych lub modernizacyjnych. Badanie nakładów poniesionych na inwestycje na kwotę 1.660.141 zł, (51,6% wydatków inwestycyjnych poniesionych w latach 2011-2013) wykazało, że wydatki zostały poprzedzone udzieleniem zamówień, które przeprowadzono zgodnie z przepisami ustawy z 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych² (dalej: PZP) oraz regulacjami wewnętrznymi³. Rzetelnie prowadzono dokumentację postępowań, a rozliczenia finansowe prawidłowo ujęto w księgach rachunkowych. ZSLP dokonywał wydatków zgodnie z obowiązującymi przepisami, a zakres inwestycji był uzasadniony i uwzględniał zadania Zakładu.

Objęte badaniem transakcje gospodarcze prawidłowo ujmowano w księgach rachunkowych. Zakład podejmował stosowne czynności windykacyjno-egzekucyjne dotyczące zaległych należności oraz naliczał i egzekwował kary umowne za niedotrzymanie warunków umowy przez kontrahentów.

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna.

² Dz.U. z 2013 r., poz. 907 ze zm.

³ Zarządzenie wewnętrzne nr 19/2011 Dyrektora ZSLP w Białogardzie z dnia 30.12.2011 r. w sprawie procedur obowiązujących przy dokonywaniu zakupów dostaw, usług lub robót budowlanych o wartości szacunkowej nieprzekraczającej równowartości kwoty 14.000 euro.

Przedstawione uwagi w zakresie działalności finansowej w latach 2012-2013 oraz polityki płacowej w latach 2011-2012 dotyczyły operacji gospodarczych i decyzji podejmowanych w uzgodnieniu i po akceptacji jednostek nadrzędnych.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Rzetelność działań w zakresie planowania i realizacji przychodów z działalności podstawowej.

Opis stanu faktycznego

1) ZSLP został utworzony zarządzeniem Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z 17.03.1959 r. i rozpoczął działalność z dniem 1.10.1959 r. W badanym okresie ZSLP był jednostką organizacyjną Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasów Państwowych (dalej: PGL LP lub LP) o zasięgu regionalnym, podporządkowaną Dyrektorowi RDLP⁴.

Do zadań ZSLP należało prowadzenie działalności związanej z zakupem drewna z nadleśnictw, jego manipulacją, konserwacją i sprzedażą. Zakład mógł także dokonywać spedycji przerobionego drewna dla odbiorców własnych oraz wykonywać usługi spedycyjne. Swoje zadania ZSLP mógł realizować poprzez:

- przerób mechaniczny i obróbkę (mechaniczną, chemiczną i termiczną) wyprodukowanych asortymentów drzewnych,
- produkcję wyrobów związanych bezpośrednio lub pośrednio z prowadzeniem gospodarki leśnej, z przeznaczeniem dla jednostek LP oraz na rzecz innych jednostek i osób fizycznych,
- świadczenie usług związanych z działalnością produkcyjną, a także innych usług na rzecz jednostek LP oraz na rzecz innych jednostek i osób fizycznych,
- zaopatrywanie jednostek LP w odzież, umundurowanie, obuwie, środki ochrony osobistej oraz inne wyroby niezbędne do prowadzenia gospodarki leśnej,
- prowadzenie sprzedaży produktów i usług na terenie kraju i poza jego granicami, (w warunkach gospodarki wolnorynkowej),
- prowadzenie poprzez witrynę internetową sprzedaży produktów własnych oraz towarów związanych z szeroko rozumianą gospodarką leśną, w tym gospodarką łowiecką.

(dowód: akta kontroli str. 6-32)

2) W badanym okresie ZSLP uzyskał przychody netto z następujących tytułów:

a) w 2011 r. – 12.487.870 zł, w tym:

- w wysokości 3.274 433 zł ze sprzedaży produktów (z tego: wyrobów – 1.858.358 zł, usług transportowych – 7.033 zł, usług spedycyjnych – 1.409.042 zł),
- w wysokości 9.213.437 zł ze sprzedaży towarów i materiałów (z tego: odzieży – 423.766 zł, materiałów – 49.617 zł, drewna po manipulacji 8.740.054 zł),

b) w 2012 r. – 21.455.288 zł, w tym:

- w wysokości 3.784.225 zł ze sprzedaży produktów (z tego: wyrobów – 1.187.829 zł, usług transportowych – 20.828 zł, usług budowlano-montażowych – 569.034 zł, usług spedycyjnych – 2.006.534 zł),
- w wysokości 17.671.063 zł ze sprzedaży towarów i materiałów (z tego: odzieży – 5.469.904 zł, materiałów – 139.242 zł, drewna po manipulacji - 12.061.917 zł),

c) w 2013 r. – 27.473.388 zł, w tym:

- w wysokości 7.727.443 zł ze sprzedaży produktów (z tego: wyrobów – 3.570.867 zł, usług transportowych – 7.336 zł, usług budowlano-montażowych – 1.738.544 zł, usług spedycyjnych – 2.410.696 zł),
- w wysokości 19.745.945 zł ze sprzedaży towarów i materiałów (z tego: odzieży – 6.228.214 zł, drewna po manipulacji - 13.412.813 zł, materiałów - 104.918 zł).

(dowód: akta kontroli str. 117-120)

3) W latach 2011-2013 ZSLP nabywał drewno pochodzące z jednostek organizacyjnych LP nadzorowanych przez RDLP w celu manipulacji dla uzyskania sortymentów cennych.

⁴ Zarządzenie Dyrektora Generalnego LP nr 21 z 29.04.2010 r. i nr 30 z 17.04.2012 r. w sprawie ustalenia wykazu innych jednostek organizacyjnych Lasów Państwowych o zasięgu krajowym i regionalnym.

Drewno po manipulacji podlegało sprzedaży zgodnie z zasadami sprzedaży drewna⁵ oraz było wykorzystywane do produkcji wyrobów z przeznaczeniem na potrzeby nadleśnictw. ZSLP nabywał drewno z jednostek organizacyjnych LP podległych RDLP w Szczecinku wg następującej procedury:

- RDLP przekazywała ZSLP tabelaryczne zestawienia planowanych do pozyskania w następnym roku gospodarczym sortymentów w poszczególnych nadleśnictwach,
- ZSLP wnioskował do RDLP, po uzgodnieniach z nadleśnictwami, o zapewnienie określonej puli drewna określonych gatunków i sortymentów,
- RDLP przekazywała poszczególnym nadleśnictwom informacje dotyczące ilości poszczególnych sortymentów przeznaczonych do sprzedaży do ZSLP,
- nadleśniczowie poszczególnych nadleśnictw oraz Dyrektor ZSLP spisywali porozumienia dotyczące sprzedaży surowca.

Ceny rozliczeniowe pomiędzy ZSLP, a nadleśnictwami ustalane były przez RDLP na każde półrocze i przekazywane (pisemnie) do nadleśnictw oraz ZSLP.

(dowód: akta kontroli str. 34-35, 71-104)

W latach 2011-2013 ZSLP nabył z nadleśnictw podległych RDLP łącznie 137.623,74 m³ surowca o wartości 23.141.581 zł netto, w tym w roku: 2011 - 38.128,33 m³ o wartości 6.493.417 zł netto, 2012 - 48.736,16 m³ o wartości 8.645.486 zł netto, 2013 - 50.759,25 m³ o wartości 8.002.678 zł netto.

(dowód: akta kontroli str. 36)

W okresie objętym kontrolą ZSLP był zobowiązany do sprzedaży towarów (drewna przerobionego) na podstawie 411 umów sprzedaży zawartych z kontrahentami, w tym w 2011 r. obowiązywało 155⁶ umów, w 2012 r. - 153⁷ i w 2013 r. - 103⁸ umowy. Kontrola 20 umów sprzedaży drewna po manipulacji wykazała, że zabezpieczono w nich interes Skarbu Państwa w formach określonych w zarządzeniach Dyrektora Generalnego LP w sprawie sprzedaży drewna przez PGL LP.

(dowód: akta kontroli str. 46-70, 78-104)

W latach 2011-2013 ZSLP sprzedał 141.220,91 m³ przerobionego drewna⁹, w tym w roku: 2011 - 35.271,87 m³, 2012 - 49.756,36 m³ i 2013 - 56.192,68 m³. Z tytułu sprzedaży przerobionego drewna Zakład uzyskał przychody¹⁰ w łącznej wysokości - 40.041.056 zł¹¹, w tym w roku: 2011 - 10.149.096 zł¹², 2012 - 14.068.452 zł¹³ i 2013 - 15.823.508 zł¹⁴ (przychód ze sprzedaży drewna po manipulacji obejmował przychód ze sprzedaży tego towaru oraz przychód ze sprzedaży usług spedycyjnych¹⁵).

(dowód: akta kontroli str. 46, 117)

Wynik finansowy na sprzedaży drewna z przerobu w roku 2011 i 2013 był dodatni i wynosił odpowiednio 712.223 zł¹⁶ i 1.620.977 zł¹⁷. W 2012 r. wynik na tej działalności był ujemny

⁵ Zarządzenia Dyrektora Generalnego LP w sprawie sprzedaży drewna przez PGL LP: nr 49 z 7.10.2010 r. na rok 2011, nr 51 z 27.10.2011 r. na rok 2012, nr 39 z 25.04.2012 r. na II półrocze 2012 roku, nr 82 z 19.11.2012 r. na rok 2013.

⁶ W tym 43 zawarte w 2010 r. i obowiązujące w 2011 r. oraz 112 umów zawartych i obowiązujących w 2011 r.

⁷ W tym 41 zawartych w 2011 r. i obowiązujących w 2012 r. oraz 112 umów zawartych na 2012 r.

⁸ W tym 18 zawartych w 2012 r. i obowiązujących w 2013 r. oraz 85 umów zawartych na 2013 r.

⁹ W tym sprzedaż na podstawie umów - 138.644,88 m³ (34.813,89 m³ w 2011 r., 48.904,19 m³ w 2012 r. i 54.926,80 m³ w 2013 r.), sprzedaż detaliczna - 2.576,03 m³ (457,98 m³ w 2011 r., 852,17 m³ w 2012 r. i 1.265,88 m³ w 2013 r.).

¹⁰ W sprawozdaniach rzeczowo-finansowych przekazywanych do RDLP, przy wyniku na sprzedaży drewna przemanipulowanego przedstawione wartości powiększone są o przychód ze spedycji drewna, a koszty uzyskania przychodu o koszty manipulacji drewna i koszty spedycji. Różnica pomiędzy uzyskanym w ten sposób przychodem, a poniesionymi z tego tytułu kosztami daje wynik finansowy na działalności ze sprzedaży.

¹¹ przychód ze sprzedaży drewna w wysokości 34.214.784 zł + sprzedaży usług spedycyjnych w wysokości: 5.826.272 zł.

¹² Drewno przerobione 8.740.054 zł + usługi spedycyjne - 1.409.042 zł.

¹³ Drewno 12.061.917 zł + usługi spedycyjne - 2.006.535 zł.

¹⁴ Drewno 13.412.813 zł + usługi spedycyjne - 2.410.695 zł.

¹⁵ W rachunku zysków i strat sprzedaż przerobionego drewna ujęto w pozycji przychody netto ze sprzedaży towarów i materiałów, a usługi spedycyjne w pozycji przychody netto ze sprzedaży produktów.

¹⁶ Przychód ze sprzedaży przerobionego drewna - 10.149.096 zł, koszty uzyskania przychodu - 9.436.872 zł.

¹⁷ Przychód ze sprzedaży drewna - 15.823.508 zł, koszty uzyskania przychodu - 14.202.531 zł.

i wyniósł - 274.367 zł¹⁸, natomiast koszty wzrosły w 2012 r. o 4.905.947 zł (tj. o 52%) w stosunku do roku 2011.

(dowód: akta kontroli str. 46, 117)

Cezary Urbanowicz, Dyrektor ZSLP (dalej: Dyrektor ZSLP) w wyjaśnieniach wskazał następujące przyczyny uzyskania ujemnego wyniku finansowego za 2012 r.: 1) uzyskana średnia cena sprzedaży w 2012 r. wynosiła 282,74 zł i była niższa od średniej ceny sprzedaży z 2011 r. (287,74 zł) o 5 zł na 1 m³ sprzedanego drewna, co daje mniejszą wartość przychodów o 248.782 zł, 2) średnia cena zakupu drewna do manipulacji w 2012 r. wynosiła 171,42 zł i była wyższa o 4,22 zł za 1 m³ w stosunku do ceny zakupu z 2011 r., która wynosiła 167,20 zł. Różnica na cenach zakupu sprzedanego drewna spowodowała wyższe koszty o 209.982 zł, 3) mniejsza sprzedaż od zakładanej w planie o 5.940 m³. Koszty sprzedaży drewna wzrosły w 2012 r. o 52% na skutek połączenia ZSLP w Miastku z ZSLP w Białogardzie. Obsługa większej ilości składnic w 2012 r. związana była ze zwiększonymi kosztami ich utrzymania. Na ogólny wzrost kosztów w 2012 r. złożyły się poniżej wyszczególnione przykładowe koszty rodzajowe: wynagrodzenia – wzrost o 57%, składki ZUS – wzrost o 71%, ekwiwalent narzędziowy – wzrost o 59%, koszty dowozu drewna – wzrost o 30%, najem placów kolejowych – wzrost o 118%, dozór składnic – wzrost o 105%, zużycie materiałów – wzrost o 39%.

(dowód: akta kontroli str. 533-541)

4) W okresie objętym kontrolą ZSLP prowadził stałą sprzedaż na rzecz innych jednostek LP oraz na rzecz jednostek niepowiązanych. Przedmiotem transakcji była m.in. odzież, umundurowanie, obuwie, środki ochrony osobistej, wyroby niezbędne do prowadzenia gospodarki leśnej, produkty własne oraz towary (drewno z przerobu, tablice, altany leśne, ławy drewniane). Prowadzona przez Zakład działalność była zgodna z celem utworzenia ZSLP i nie wykraczała poza zakres określony w zarządzeniach Dyrektora RDLP w sprawie zasad funkcjonowania ZSLP. Wysokość ustalonej przez Zakład marży nie była różnicowana, stosowano jednakową marżę zarówno dla jednostek organizacyjnych LP jak i dla jednostek niepowiązanych.

W latach 2011-2013 ZSLP nie prowadził sprzedaży drewna w imieniu Nadleśniczych.

(dowód: akta kontroli str. 105-116)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia działania ZSLP w opisanym wyżej zakresie.

2. Legalność, celowość, rzetelność i gospodarność wydatkowania środków w związku z prowadzoną działalnością.

Opis stanu
faktycznego

W okresie objętym kontrolą ZSLP, w związku z prowadzoną działalnością, wydatkował (i rozliczył) 3.215.887 zł brutto na realizację inwestycji rzeczowych, odtworzeniowych lub modernizacyjnych (w tym w roku: 2011 - 235.502 zł, w 2012 – 1.251.140 zł, w 2013 – 1.729.245 zł). Szczegółowym badaniem objęto 4 postępowania o udzielenie zamówienia publicznego przeprowadzone w trybie przetargu nieograniczonego, zakończone podpisaniem umów na kwotę 1.553.316 zł¹⁹ (z tego 3 inwestycje zakończone i rozliczone do 31.12.2013 r., termin zakończenia budowy hali produkcyjnej przewidziano w 2014 r.) oraz 3 zamówienia o wartości poniżej 14.000 euro na kwotę 106.826 zł²⁰. Łączna kwota wydatków na inwestycje rzeczowe, odtworzeniowe lub modernizacyjne objęta badaniem wyniosła

¹⁸ Przychód ze sprzedaży przerobionego drewna - 14.068.452 zł, koszty - 14.342.819 zł.

¹⁹ Umowa nr: ITI/2710/06/12 z 27.08.2012 r., wartość umowy 768.233 zł, na dostawę zestawu ciężarowego do transportu i załadunku drewna, nr Z/2710/08/12 z 24.09.2012 r., wartość umowy brutto 231.978 zł, na dostawę wózka widłowego jezdniowego podnośnikowego czołowego, nr ITI2710/02/11 z 15.03.2011 r., wartość umowy brutto 105.894 zł, na dostawę fabrycznie nowego samochodu dostawczego o masie całkowitej do 3000 kg przeznaczonego do przewozu osób i towarów, nr Z/2710/08/13 z 17.09.2013 r., o wartości 447.211 zł, na budowę hali produkcyjnej z terminem zakończenia w 2014 r.

²⁰ Zakup: zbiornika dwupłaszczowego Fuelmaster 2500 L i 5000 L. dla ZSLP - kwota wydatku brutto 23.247 zł, frezarki F700Z dla ZSLP, kwota wydatku brutto 27.060 zł, traka mobilnego - kwota wydatku brutto 56.519 zł.

1.660.141 zł, tj. 51,6% wydatków poniesionych na te inwestycje przez ZSLP ogółem w latach 2011-2013. Badane zamówienia zostały przeprowadzone zgodnie z przepisami ustawy PZP oraz regulacjami wewnętrznymi²¹. Rzetelnie prowadzono dokumentację postępowań, a rozliczenia finansowe prawidłowo ujęto w księgach rachunkowych. ZSLP dokonywał wydatków zgodnie z obowiązującymi przepisami, a zakres inwestycji był uzasadniony i uwzględniał zadania Zakładu.

(dowód: akta kontroli str. 121-149)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia działania ZSLP w opisanym wyżej zakresie.

3. Planowanie i wykorzystanie środków funduszu leśnego.

Opis stanu
faktycznego

W okresie objętym kontrolą działalność ZSLP nie była finansowana ze środków funduszu leśnego.

(dowód: akta kontroli str. 194, 450, 452, 455)

4. Sytuacja majątkowo-finansowa ZSLP.

Opis stanu
faktycznego

4.1. System organizacji rachunkowości

1) ZSLP wykorzystywał zintegrowany system informatyczny pn. System Informatyczny Lasów Państwowych (dalej: SILP), wspomagający zarządzanie w PGL LP. SILP był zorganizowany modułowo i obsługiwał wszystkie obszary zarządzania, składał się z wielu współpracujących ze sobą elementów, tj.:

- scentralizowany system *Las*, zapewniający przetwarzanie danych transakcyjnych jednostek organizacyjnych wchodzących w skład PGL LP, funkcjonalnie podzielony na 6 zintegrowanych z sobą podsystemów: 1) *Planowanie*, 2) *Gospodarka leśna*, 3) *Gospodarka towarowa*, 4) *Kadry i Płace*, 5) *Finanse i Księgowość*, 6) *Infrastruktura*. Integracja wewnętrzna systemu ewidencji aplikacji *Las* pozwalała na jednokrotne wprowadzenie dokumentu, który stawał się dostępny dla pozostałych modułów (podsystemów). Integracja zewnętrzna umożliwiała agregowanie informacji;
- aplikacja graficzna *SILPweb*, integrująca i udostępniająca w środowisku graficznym dedykowane moduły uzupełniające funkcjonalność systemu *Las* o narzędzia do: administrowania środowiskiem SILP; raportowania zawartości baz danych poprzez predefiniowane raporty; do zarządzania procesami planowania, realizacji funkcji sprawozdawczych w zakresie sprawozdawczości branżowej oraz GUS;
- oprogramowanie SAP *Bussines Objects*, jako system raportowy umożliwiający użytkownikom SILP tworzenie własnych analiz i zestawień.

Ponadto ZSLP wykorzystywał internetowe aplikacje: Portal Leśno-Drzewny raz serwis internetowy e-drewno wspomagające proces sprzedaży drewna.

Księgi rachunkowe prowadzone w systemie SILP tworzyły zbiory danych w postaci: dzienników, księgi głównej i ksiąg pomocniczych, zestawienia obrotów i sald księgi głównej oraz sald ksiąg pomocniczych, wykazów składników i pasywów, odpowiednie do wykazu kont zawartych w Planie Kont²². Księgi pomocnicze prowadzone były w podsystemie:

- *Infrastruktura*: dla środków trwałych, wartości niematerialnych i prawnych (dalej: wnip) oraz dokonywanych dla nich odpisów amortyzacyjnych (umorzeniowych), środków trwałych w budowie,

²¹ Zarządzenie wewnętrzne nr 19/2011 Dyrektora ZSLP w Białogardzie z dnia 30.12.2011 r. w sprawie procedur obowiązujących przy dokonywaniu zakupów dostaw, usług lub robót budowlanych o wartości szacunkowej nieprzekraczającej równowartości kwoty 14.000 euro.

²² Wykaz ksiąg pomocniczych, z przyporządkowaniem do danego podsystemu, zawarto w Rozdziale II. załącznika nr 1 do zarządzenia nr 87 Dyrektora Generalnego LP z 4.12.2012 r. w pkt 5.2. - Wykaz zbiorów danych tworzących księgi rachunkowe na komputerowych nośnikach danych.

- *Finanse i Księgowość*: dla rozrachunków z kontrahentami na kontach osobowych; zakupu i podatku naliczonego (w formie rejestrów zakupu); podatku należnego (w formie rejestrów sprzedaży),
- *Kadry i Płace*: dla rozrachunków z pracownikami (imienne karty wynagrodzeń pracowników do obliczania płac, świadczeń z tytułu ubezpieczeń społecznych i zdrowotnych, podatków), rezerw na świadczenia pracownicze (w module *Rezerwy*),
- *Las*: dla kosztów wg typów działalności oraz w układzie kalkulacyjnym w podsystemie na miejscach powstawania kosztów,
- *Gospodarka Towarowa*: dla produktów, materiałów i towarów w magazynie,
- *Gospodarka Towarowa* oraz *Finanse i Księgowość*: dla sprzedaży.

Dla potrzeb systemu zarządzania i analiz (raportowania z bazy danych SILP), a także dla potrzeb ewidencji w zakresie np. e-faktur, wykorzystywana była aplikacja *SILPweb*. Jej moduły *Raporty* i *Sprawozdawczość* stanowiły system raportowania generujący zestawienia, których nie można było standardowo uzyskać w aplikacji *Las*. Do tworzenia raportów z bazy danych SILP wspomagających proces zarządzania i analiz wykorzystywany był także pakiet SAP *Business Objects*.

(dowód: akta kontroli str. 167-170,193)

2) W SILP gromadzono i przetwarzano informacje dotyczące całego zakresu działania ZSLP. Informacje wprowadzono do systemu tylko jeden raz i udostępniano poszczególnym komórkom merytorycznym według ustalonych potrzeb. Zapisów w księgach rachunkowych dokonywało się przy użyciu „zespołów operacji księgowych” (tworzonych z poszczególnych operacji księgowych) stanowiących zbiory dokumentów księgowych związanych ze sobą tematycznie. Operacje te wprowadzane były ręcznie, na podstawie dokumentów źródłowych lub automatycznie generowane przez system na podstawie ewidencji operacji gospodarczych w innych modułach systemu. Integracja podsystemów przejawiała się między innymi możliwością wzajemnego przesyłania danych. Podsystem *Finanse i Księgowość* przyjmował dane z podsystemów *Kadry i Płace*, *Gospodarka Towarowa* i *Infrastruktura*. Dane przekazywane z tych podsystemów automatycznie tworzyły zespoły operacji księgowych. Zespoły te tworzone były oddzielnie dla każdego dnia i typu dokumentu i po weryfikacji przekazywane były do ksiąg rachunkowych. Z podsystemu *Kadry i Płace* przekazywane były dane dotyczące rozliczenia wynagrodzeń, składek ZUS, podatku dochodowego od osób fizycznych, potrąceń z list i innych składników płac. Podsystem *Gospodarka Towarowa* przekazywał, w formie zespołu operacji księgowych, dane dotyczące sprzedaży, wydania materiałów i produktów na własne potrzeby, rozliczenia niedoborów i nadwyżek produktów i materiałów. W powstałych dokumentach dekret obejmował odpowiednio konta rozrachunkowe, przychodów, kosztów, zapasów i należnego podatku VAT. Natomiast z podsystemu *Infrastruktura* przesyłane były dane dotyczące amortyzacji i umorzenia środków trwałych. Zapisy operacji księgowych na kontach analitycznych były przenoszone automatycznie na konta syntetyczne księgi głównej, a dane wartościowe i ilościowe dotyczące poniesionych kosztów, nakładów na budowę środków trwałych i eksploatacji inwentarza przenoszone były automatycznie do systemu planów i podsystemu *Infrastruktura*.

(dowód: akta kontroli str. 170-171)

3) Zakres dostępu pracowników RDLP i DGLP do ksiąg rachunkowych ZSLP uregulowano zarządzeniami Dyrektora Generalnego LP nr 66 o wykorzystaniu informacji zapisanych w bazach danych SILP w celach wewnętrznej sprawozdawczości i kontroli, realizowanych na potrzeby RDLP, DGLP²³ oraz nr 85 w sprawie udostępniania baz danych SILP pracownikom zatrudnionym w PGL LP²⁴.

(dowód: akta kontroli str. 171,174-192)

Z wyjaśnień Dyrektora ZSLP wynika, że pracownicy Zakładu uzgadniali z Wydziałem Księgowości RDLP w trybie roboczym dane wykazywane w sprawozdaniach finansowych

²³ Zarządzenie nr 66 Dyrektora Generalnego LP z 1.10.2012 r. o wykorzystaniu informacji zapisanych w bazach danych SILP w celach wewnętrznej sprawozdawczości i kontroli, realizowanych na potrzeby RDLP, DGLP.

²⁴ Zarządzenie nr 85 Dyrektora Generalnego LP z 9.09.2003 r. w sprawie udostępniania baz danych SILP pracownikom zatrudnionym w PGL LP.

ZSLP. W badanym okresie nie dokonywano korekt zapisów w księgach rachunkowych ZSLP w wyniku tych uzgodnień, czy na polecenie RDLP.

(dowód: akta kontroli str. 173)

4) W latach 2011-2013 ZSLP sporządzał sprawozdania finansowe według zasad i wzorów określonych corocznie przez Dyrektora Generalnego LP zarządzeniem w sprawie zasad prezentacji danych w sprawozdaniu finansowym PGL LP za dany rok obrotowy.²⁵ ZSLP otrzymywał gotowe formularze sprawozdania finansowego opracowane dla potrzeb PGL LP. Przed sporządzeniem sprawozdania finansowego ZSLP dokonywał potwierdzenia obrotów i sald z RDLP wszystkich rozrachunków wewnętrznozbranżowych na druku „WB-10 Specyfikacja rozrachunków wewnętrznozbranżowych”.

(dowód: akta kontroli str. 171-193)

4.2. Ocena wybranych transakcji/zdarzeń gospodarczych oraz prawidłowości ujęcia ich w księgach rachunkowych

1) W latach 2011-2013 amortyzacja środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych (dalej: wnip) wynosiła łącznie: 1.553.114 zł (w tym amortyzacja środków trwałych 1.542.675 zł, wnip 10.439 zł), z tego:

- w 2011 r. - 441.749 zł ogółem, w tym amortyzacja środków trwałych 438.212 zł, wnip 3.536 zł,
- w 2012 r. – 578.250 zł, w tym amortyzacja środków trwałych 574.696 zł, wnip 3.555 zł,
- w 2013 r. – 533.115 zł, w tym amortyzacja środków trwałych 529.767 zł, wnip 3.348 zł.

Koszt amortyzacji w 2012 r., w stosunku do 2011 r. wzrósł o 136.502 zł, tj. o 30,9%, natomiast w 2013 r., w stosunku do 2012 r. zmniejszył się o 45.135 zł, tj. o 7,81%.

(dowód: akta kontroli str. 194-197)

Amortyzacja w pełni obciążała koszty ZSLP, nie obciążano nią innej jednostki organizacyjnej LP. ZSLP nie był obciążony amortyzacją innych jednostek LP. W latach 2011-2013 nie wystąpiły przypadki centralizacji części odpisów amortyzacyjnych, o których mowa w § 12 ust. 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 6 grudnia 1994 r. w sprawie szczegółowych zasad gospodarki finansowej w Państwowym Gospodarstwie Leśnym Lasy Państwowe²⁶ (dalej: rozporządzenie w sprawie szczegółowych zasad gospodarki finansowej w LP).

(dowód: akta kontroli str. 194-197)

2) O podziale zysku za dany rok decydował każdorazowo Dyrektor RDLP, wydając decyzje w sprawie zatwierdzenia, rozliczenia i podziału wyniku finansowego za dany rok w jednostkach nadzorowanych przez RDLP w Szczecinku²⁷. Wypracowany zysk przez ZSLP w latach 2011-2013 w wysokości odpowiednio: 271.151 zł, 321.315 zł i 2.738.238 zł został w całości przeznaczony na kapitał zasobów LP. Podział zysku prawidłowo ujęto w księgach Zakładu.

(dowód: akta kontroli str. 199-207, 309-310)

3) W okresie objętym kontrolą ZSLP dokonywał transakcji z jednostkami organizacyjnymi LP. Wartość sprzedaży brutto do jednostek LP (konto 200) wyniosła w 2011 r. – 1.507.439 zł, w 2012 r. – 8.389.064 zł, w 2013 r. – 13.885.896 zł. Na podstawie badania 5 transakcji na łączną kwotę 493.301 zł²⁸ oraz transakcji sprzedaży dokonanych w latach 2011-2013

²⁵ Zarządzenie Dyrektora Generalnego LP – nr 74 z 29.12.2011 r. w sprawie zasad prezentacji danych w sprawozdaniu finansowym PGL LP za 2011 rok przez jednostki organizacyjne LP, nr 96 z 20.12.2012 r. w sprawie zasad prezentacji danych w sprawozdaniu finansowym PGL LP za 2012 rok przez jednostki organizacyjne LP, nr 80 z 6.12.2013 r. w sprawie zasad prezentacji danych w sprawozdaniu finansowym PGL LP za 2013 rok przez jednostki organizacyjne LP.

²⁶ Dz.U. Nr 134, poz. 692.

²⁷ Decyzja Dyrektora RDLP nr 16 z 30.06.2012 r. w sprawie zatwierdzenia rozliczenia i podziału wyniku finansowego za rok 2011 w jednostkach nadzorowanych przez RDLP w Szczecinku; nr 44 z 28.06.2013 r. w sprawie zatwierdzenia rozliczenia i podziału wyniku finansowego za rok 2012 w jednostkach nadzorowanych przez RDLP w Szczecinku; nr 41 z 25.06.2014 r. w sprawie zatwierdzenia rozliczenia i podziału wyniku finansowego za rok 2013 w jednostkach nadzorowanych przez RDLP w Szczecinku.

²⁸Faktury: nr 120910121 z 13.09.2012 r. dla Nadleśnictwa Włocławek, kwota brutto - 24.051,74 zł; nr 120710018 z 6.07.2012 r. dla Nadleśnictwa Manowo, kwota brutto – 14.882 zł; nr 130110413 z 31.01.2013 r. dla Zakładu

pomiędzy ZSLP a Nadleśnictwem Białogard, stwierdzono że dotyczyły one m.in. sprzedaży przez ZSLP: altan leśnych, ław drewnianych, tablic informacyjnych, obuwia, odzieży, siatki ogrodzeniowej, stołów i ław drewnianych z montażem, tj. produktów będących przedmiotem działalności Zakładu. Transakcje ujmowane były na wydzielonych kontach księgowych i ujęte do właściwych okresów sprawozdawczych, a kwoty wynikające z badanych faktur zostały przez kontrahentów zapłacone w terminie. Zakład nie sprzedawał nadleśnictwom w latach 2011-2013 drewna przerobionego ani drewna w imieniu Nadleśniczych.

(dowód: akta kontroli str. 208-225)

4) W latach 2011-2013 ZSLP dokonał sprzedaży 19 środków trwałych (w całości umorzonych) osiągając zysk z każdej transakcji na łączną kwotę 81.321 zł (w 2011 r. - 37.017 zł, w 2012 r. - 9.874 zł, w 2013 r. - 34.430 zł). Transakcje sprzedaży środków trwałych zostały przeprowadzone zgodnie zobowiązującymi procedurami²⁹.

(dowód: akta kontroli str. 226-298)

5) W kontrolowanym okresie na dzień bilansowy nie występowały zapasy, które utraciły cechy użytkowe i nie mogły być przydatne w procesie produkcji lub w działalności gospodarczej ZSLP. W związku z tym nie dokonywano odpisów aktualizujących. Przeglądy zapasów magazynowych oraz ocenę użyteczności inwentaryzowanych składników majątkowych Zakładu przeprowadzano w trakcie inwentaryzacji rocznej za poszczególne lata z okresu 2011-2013. Fakt dokonania przeglądu i oceny zapasów odnotowano w protokole z przebiegu inwentaryzacji³⁰ oraz protokołach kontroli stanu jakościowego oraz przydatności zapasów magazynowych³¹.

(dowód: akta kontroli str. 299-306)

6) Wg stanu na dzień 31.12. każdego roku z okresu 2011-2013 wysokość należności przeterminowanych Zakładu wynosiła odpowiednio:

- 423.792 zł (w tym należności przeterminowane powyżej 365 dni - 416.295 zł),
- 2.268.024 zł (w tym należności przeterminowane powyżej 365 dni - 2.267.678 zł),
- 727.390 zł (w tym należności przeterminowane powyżej 365 dni - 725.103 zł).

Odpisy aktualizujące według stanu na kolejne dni bilansowe wynosiły odpowiednio: 416.695 zł, 2.267.678 zł i 725.103 zł.

(dowód: akta kontroli str. 360-370)

Kwota naliczonych odsetek od należności przeterminowanych wyniosła na dzień: 31.12.2011 r. - 2.308 zł (wygezekwowano 1.512 zł³²), 31.12.2012 r. - 3.138 zł i na 31.12.2013 r. - 3.501 zł (wygezekwowano w całości odsetki naliczone w 2012 i 2013 r.). W 2012 r. przedawnieniu uległy należności 1 firmy na kwotę 1.542.575 zł. Należności te zostały w całości odpisane jako nieściągalne.

(dowód: akta kontroli str. 360-370, 380)

Badanie 10 sald należności przeterminowanych na łączną kwotę 1.794.420 zł³³ wykazało że ZSLP podejmował stosowne działania w celu ich wygezekwowania.

Znaczące należności znajdowały się w grupie należności przeterminowanych powyżej 365 dni. Największa kwota - 1.542.575 zł - dotyczyła wierzytelności powstałych przed 31.05.1998 r., które ujęto w księgach rachunkowych Zakładu wg stanu na 1.01.2012 r., na podstawie decyzji Dyrektora RDLP z 30.12.2011 r. w sprawie przekazania - przejęcia

Produkcyjno-Usługowo-Handlowy Lasów Państwowych w Olsztynie, kwota brutto - 26.997 zł; nr 130310014 z 7.03.2013 r. dla Nadleśnictwa Trzebielino, kwota brutto - 192.785 zł; nr 121210374 z 31.12.2012 r. dla Nadleśnictwa Ustka, kwota brutto - 234.586 zł.

²⁹ Zarządzenia Dyrektora ZSLP w Białogardzie: nr 3/2009 z 3.02.2009 r., obowiązujące do 1.10.2012 r. oraz nr 26/2012 z 26.09.2012 r. w sprawie powołania komisji ds. zagospodarowania zbędnych składników majątkowych ZSLP.

³⁰ Protokół komisji inwentaryzacyjnej z przebiegu inwentaryzacji odpowiednio za rok: 2011 z 27.01.2012 r., 2012 z 30.01.2013 r., 2013 z 31.01.2014 r.

³¹ Protokół kontroli stanu jakościowego oraz przydatności zapasów magazynowych odpowiednio z 3.01.2012 r. (za 2011 r.), z 3.01.2013 r. (za 2012 r.) i 2.01.2014 r. (za 2013 r.).

³² Niewygezekwowano kwoty 796 zł (należność główna - 10.298 zł z tytułu odszkodowania za odstąpienie od umowy sprzedaży nr 912 z 25.02.2010 r.).

³³ Obejmującą należności główne (z 10 badanych sald 4 należności były przeterminowane powyżej 365 dni, 1 - od 181 do 365 dni, 1 - od 31 do 60 dni, 4 - od 1 do 30 dni).

majątku i dokumentów ZSLP w Miastku³⁴ (w protokole zdawczo-odbiorczym był ujęty majątek rzeczowy, w tym należności). ZSLP w Miastku w 1998 r. zgłosił do Sądu Rejonowego w Słupsku wierzytelność w łącznej kwocie 1.943.480 zł³⁵. Postanowieniem Sądu z 30.12.2002 r. umorzono postępowanie przeciwko Spółce. Uzasadniono, że uzyskane przez syndyka upadłości fundusze nie pozwoliły na dokonanie chociażby częściowego podziału funduszy na rzecz wierzycieli, a brak majątku na dalsze koszty postępowania upadłościowego był podstawą do umorzenia postępowania. Na te należności ZSLP utworzył w 2012 r. odpis aktualizujący (należności zostały odpisane wg stanu na dzień 31.12.2013 r. jako nieściągalne).

(dowód: akta kontroli str. 320-330, 367-396)

Spośród pozostałych dłużników (i należności przeterminowanych powyżej 365 dni) 2 kontrahentów (APK i FPS) było objętych upadłością. Po podziale masy upadłościowej wierzytelności te wynosiły odpowiednio 9.510 zł i 715.862 zł (należność główna – 220.195 zł, odsetki – 495.667 zł³⁶). Firma F. była dłużnikiem z tytułu odszkodowania za odstąpienie od umowy sprzedaży drewna (z 25.02.2010 r.) na kwotę 13.511 zł (w tym należność główna 10.298 zł), a postępowanie egzekucyjne zakończyło się umorzeniem³⁷.

(dowód: akta kontroli str. 320-330, 361-362, 367-378, 397-398, 432-434)

Dyrektor ZSLP w wyjaśnieniach w sprawie zarządzania tymi należnościami wskazał, że: *wnioski o umorzenie należności APK były składane do Dyrektora Generalnego trzykrotnie (ostatni w 2009 r.). Pismem z 16.07.2013 r. RDLP poinformowała Dyrektora Generalnego LP o zamiarze spisania z ksiąg rachunkowych należności przedawnionych od trzech dłużników, w tym APK. W przypadku firmy F.– po umorzeniu egzekucji wierzytelności przez komornika została podjęta decyzja o przeprowadzeniu sądowego ujawnienia majątku dłużnika. Ujawniono, że dłużnik posiada mienie (dom mieszkalny), z którego można poszukiwać zaspokojenia należności. W chwili obecnej jest przygotowywany wniosek o obciążenie hipoteką przymusową nieruchomości stanowiącej własność dłużnika jako zabezpieczenie wierzytelności wynikającej z wyroku sądowego(...). W przypadku należności FPS ZSLP został poinformowany przez Sąd Rejonowy w Szczecinie o zakończeniu postępowania upadłościowego w styczniu 2013 r. W najbliższym czasie zostanie przygotowany i przekazany do Dyrektora Generalnego LP stosowny wniosek o umorzenie należności od tego dłużnika.*

(dowód: akta kontroli str. 544-545)

W latach 2011-2013 ZSLP naliczył odbiorcom łącznie 58.567 zł kar umownych³⁸, w tym w 2011 r. – 21.571 zł, w 2012 r. – 15.295, zł, w 2013 r. - 21.701 zł. Wpływy z tytułu kar umownych wyniosły odpowiednio: 20.532 zł, 15.295 zł i 670 zł. Kwota niewyegzekwowanych kar wyniosła łącznie 22.069 zł, w tym w 2011 r. – 1.038 zł³⁹ oraz w 2013 r. – 21.031 zł⁴⁰. W 2012 r. ZLSP odstąpił od pobrania kary umownej naliczonej

³⁴ Decyzja nr 23 Dyrektora RDLP w Szczecinku z 30.12.2011 r. w sprawie przekazania – przejścia majątku i dokumentów ZSLP w Miastku.

³⁵ Należności zasądzone w prawomocnych nakazach zapłaty: należność główna – 1.492.504 zł, odsetki od należności głównej wyliczone od dnia ogłoszenia upadłości – 183.368 zł, koszty procesu – 36.335 zł; odsetki od należności zapłaconych nie objęte nakazem zapłaty – 161.035 zł; inne należności objęte nakazem zapłaty – 70.238 zł.

³⁶ ZSLP Białogard: 406.614 zł, w tym należność główna –118.629 zł, odsetki – 288.156 zł, należność ZSLP Miastko - 309.077 zł, w tym należność główna – 101.566 zł, odsetki – 207.511 zł.

³⁷ Postanowienie Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Gorzowie Wielkopolski z 18.10.2011 r. o umorzeniu postępowania egzekucyjnego wobec stwierdzenia bezskuteczności egzekucji.

³⁸ Na podstawie niezrealizowania warunków 19 umów, z tego 15 z tytułu nieodebrania towarów.

³⁹ Umowy nr: E1000044 z 22.04.2011 r. i E1000053 z 12.05.2011 r. zawarte z J.M-K; kwota naliczonej kary – 3.729 zł, kwota pobrana - 2 691 zł, kwota kary umownej pozostająca do zapłaty – 1.039 zł.

⁴⁰ Umowy nr: 1) S3000007 z 28.01.2013 zawarta z W.F.; kwota naliczonej kary – 2.761 zł, do dnia 30.06.2014 r. kontrahent nie zapłacił kary umownej (podejmowane czynności windykacyjne: nota księgowa nr 9/2013 z 11.09.2013 r., nakaz zapłaty z 21.11.2013 r.; kontrahent złożył odwołanie od nakazu zapłaty wydanym w postępowaniu upominawczym przez Sąd Rejonowy w Koszalinie), 2) z 22.10.2012 r. zawarta z K.G., kwota naliczonej kary – 14.815 zł, do dnia 30.06.2014 r. kontrahent nie zapłacił kary umownej (podejmowane czynności windykacyjne: nota księgowa nr 11/2013 z 16.09.2013 r., nakaz zapłaty z 31.12.2013 r.); 3) z 21.10.2013 r. zawarta z B.K.; kwota naliczonej kary z tytułu nieterminowej realizacji zamówień – 3 455 zł, do

w wysokości 10.694 zł (umowa nr S 2000034) – po naliczeniu kary umownej kontrahent dokonał zakupu towarów.

(dowód: akta kontroli str. 355-358, 547-550)

Dyrektor ZSLP wyjaśnił: wszystkie przypadki, związane z niewyegzekwowaniem kar umownych zostały skierowane na drogę postępowania sądowego. Przyczyną niewyegzekwowania kar umownych było: w 1 przypadku (J.M-K.) – dotychczasowy brak skutecznej egzekucji ze strony organu egzekucyjnego i zawieszenie postępowania egzekucyjnego przez komornika w styczniu 2014 r. W najbliższym czasie zostanie ponowiona próba egzekucji przez właściwy organ, w 1 przypadku (K.G.) – dotychczasowy brak skutecznej egzekucji ze strony komornika – zajęcie wierzytelności nastąpiło w II połowie kwietnia 2014 r., w 2 przypadkach (W.F. i B.K.) sprawa jest w sądzie na różnym etapie procesowania. (...) W przypadku naliczonej kary umownej w 2012 r. na podstawie umowy S 2000034 kontrahent w krótkim czasie zmienił swą decyzję i postanowił jednak zakupić towary, z których zrezygnował. Po rozważeniu i ocenie sytuacji, została podjęta decyzja o odstąpieniu od naliczonych kar umownych i sprzedaży tych towarów kontrahentowi. Zaistniała sytuacja została rozstrzygnięta w sposób polubowny nie powodując żadnej straty.

(dowód: akta kontroli str. 542)

7) W okresie objętym kontrolą ZSLP nie posiadał zobowiązań przeterminowanych.

(dowód: akta kontroli str. 364-366)

8) W latach 2011-2013 Zakład zarządzał mieniem Skarbu Państwa (o wartości odpowiednio 1.128,3 tys. zł, 2.187,2 tys. zł i 3.047,7 tys. zł), przekazanych mu w zarząd i zaewidencjonowanym w urządzeniach księgowych, stosownie do zasad funkcjonowania ZSLP, określonych w zarządzeniu nr 10 Dyrektora RDLP w Szczecinku z dnia 8.02.2012 r. (poprzednio – w zarządzeniu nr 5 z 20.04.2000 r.).

(dowód: akta kontroli str. 32-33, 307, 321-324)

4.3. Ocena sytuacji majątkowo - finansowej Zakładu

NIK ocenia sytuację finansowo-majątkową ZSLP jako dobrą. W latach 2011-2013 suma bilansowa wahała się od 12.182,3 tys. zł na koniec 2011 r., 19.533 tys. zł w 2012 r. do 17.452 tys. zł na koniec 2013 r. Na dzień 1 stycznia 2012 r. ZSLP w Białogardzie połączony został z Zakładem w Miastku. Spowodowało to istotny wzrost wartości pozycji bilansowych w latach 2012-2013 w stosunku do 2011 r.

(dowód: akta kontroli str. 307-308, 310, 432-435, 527)

Najistotniejszą pozycją aktywów były krótkoterminowe aktywa finansowe (stanowiące odpowiednio 59,8%, 62,3% i 56% sumy bilansowej), obejmujące środki pieniężne w kasie i na rachunkach bankowych, w tym lokaty. W związku z lokowaniem środków pieniężnych na lokatach bankowych (10.997,2 tys. zł wg stanu na koniec 2012 r.) w 2012 r. odnotowano ujemne przepływy z działalności inwestycyjnej.

W 2012 r. Zakład wykazał również ujemne przepływy finansowe na działalności operacyjnej, wynikające przede wszystkim z odnotowanej straty ze sprzedaży (-535,8 tys. zł) oraz ze wzrostu stanu zobowiązań krótkoterminowych (przejęto długi ZSLP w Miastku w wysokości 1.109,2 tys. zł), a także ujemne przepływy z działalności finansowej, wynikające z przekazania środków pieniężnych na kwotę 2,5 mln zł na rzecz 3 Nadleśnictw: Czarnobór, Polanów i Leśny Dwór, odpowiednio w wysokości: 1 mln zł, 0,5 mln zł i 1 mln zł.

Podstawą do przekazania tych środków były porozumienia, wydane na podstawie przepisów § 9 i § 10 rozporządzenia w sprawie szczegółowych zasad gospodarki finansowej w LP. Zostały określone jako „wniosek-porozumienie w sprawie przekazania części mienia Skarbu Państwa znajdującego się w zarządzie ZSLP” i zawarte między jednostkami odpowiednio: 16.02., 13.12. i 27.12.2012 r.

W § 3 każdego z porozumień określono, że „przejęcie-przekazanie części kapitału zasobów w postaci środków pieniężnych” nastąpi: w lutym i czerwcu 2012 r. w transzach po 0,5 mln

dnia 30.06.2014 r. kontrahent nie zapłacił kary umownej (podejmowane czynności windykacyjne: nota księgową z 20.12.2013 r., wezwanie do zapłaty z 4.02.2014 r., nakaz zapłaty z 6.06.2014 r.).

zł na rzecz Nadleśnictwa Czarnobór oraz 28.12.2012 r. na rzecz Nadleśnictw Polanów i Leśny Dwór.

W § 2 każdego z porozumień określono, że strony postanowiły o ww. operacji finansowej „mając na uwadze kryterium gospodarności, a w szczególności nadpłynność finansową Przekazującego z jednej strony oraz z drugiej strony niedobór środków finansowych u Przejmującego w rozmiarze utrudniającym racjonalną gospodarkę finansową”. W porozumieniach zawarto oświadczenia Dyrektora RDLP (w 2 przypadkach) i jego Z-cy (w przypadku Leśnego Dworu), że „wniosek-porozumienie został ze mną uzgodniony, a jego postanowienia są gospodarczo uzasadnione”.

(dowód: akta kontroli str. 307, 309, 315, 320, 451, 453, 457-461)

W 2013 r. Zakład wykazał wysokie dodatnie przepływy z działalności operacyjnej, jednak niższe niż wydatki związane z działalnością inwestycyjną i finansową, w wyniku czego w 2013 r. stan krótkoterminowych aktywów finansowych obniżył się o 2.390,8 tys. zł.

Dodatnie przepływy z działalności operacyjnej wynikały z osiągniętego zysku (2.967,8 tys. zł) oraz ze sprzedaży znaczącej części zapasów.

Wydatki inwestycyjne poniesione zostały na zwiększenie wartości rzeczowych aktywów trwałych (w porównaniu do 2012 r. ich wartość wzrosła o 860,5 tys. zł).

Ujemne przepływy działalności finansowej wynikały z przekazania kwoty 5 mln zł na rzecz Dyrekcji Generalnej LP. Środki pieniężne przekazano z przeznaczeniem na zakup siedziby biura Dyrekcji Generalnej LP na podstawie porozumienia w sprawie przekazania części mienia Skarbu Państwa, znajdującego się w zarządzie ZSLP. Porozumienie zawarto 28.01.2013 r. między Dyrektorem ZSLP a Dyrektorem Generalnym LP, w uzgodnieniu z Dyrektorem RDLP. Określono w nim, że operacja przekazania środków pieniężnych nastąpi za pośrednictwem RDLP, a ich rozliczenie – „z Kapitałem zasobów LP Dyrekcji Generalnej LP, poprzez jego zwiększenie i Kapitałem zasobów ZSLP, poprzez jego zmniejszenie oraz Kapitałem zasobów RDLP w Szczecinku, poprzez jego zwiększenie i zmniejszenie”. Jako podstawę prawną do przeprowadzenia tej operacji wskazano przepisy § 10 rozporządzenia w sprawie szczegółowych zasad gospodarki finansowej w LP.

(dowód: akta kontroli, str. 307, 309-310, 312, 314-315, 454, 456, 463-464)

Kolejną istotną pozycją aktywów w analizowanym okresie były zapasy, których wzrost o 933,5 tys. zł w 2012 r. wynikał z przejścia aktywów ZSLP w Miastku. Przejęto zapasy na kwotę 969,8 tys. zł, w tym towary o wartości 947,7 tys. zł. Sprzedaż zapasów w 2013 r. spowodowała ich znaczący spadek, w tym zapasów towarów o 948,1 tys. zł.

(dowód: akta kontroli, str. 307, 309-310, 320)

Systematycznie wzrastał stan należności krótkoterminowych (w tym z tytułu dostaw i usług): z 963 tys. zł w 2011 r., po 1.067,4 tys. zł w 2012 r., do 2.040 tys. zł na koniec 2013 r. w związku z zrealizowaną wysoką sprzedażą, zwłaszcza pod koniec każdego roku (2011 - na kwotę 955,9 tys. zł, 2012 - na kwotę 1.067 tys. zł i 2013 - na kwotę 2.037,8 tys. zł).

(dowód: akta kontroli, str. 307, 364-366)

Wzrastała w kolejnych latach wartość i udział rzeczowych aktywów trwałych w sumie aktywów, co było wynikiem zarówno przejścia w 2012 r. aktywów ZSLP w Miastku (o wartości 611,7 tys. zł) jak i wydatków inwestycyjnych (w latach 2011-2013 nakłady na środki trwałe w budowie/inwestycje poniesiono odpowiednio w wysokości 235,5 tys. zł, 1.251,1 tys. zł i 1.729,2 tys. zł).

(dowód: akta kontroli, str. 122-124, 307)

Głównym źródłem finansowania aktywów Zakładu był kapitał własny, stanowiący w całym okresie ponad 70% sumy bilansowej, w tym kapitał zasobów LP stanowił ponad 65% sumy bilansowej w latach 2011-2012, w 2013 r. jego udział spadł do 51,6% sumy bilansowej. W 2012 r. kapitał zasobów LP wzrósł w związku z połączeniem zakładów, przy jednoczesnym jego obniżeniu w związku z przekazaniem kwoty 2,5 mln zł 3 nadleśnictwom. W 2013 r. nastąpił spadek wartości kapitału własnego, związany głównie z przekazaniem 5 mln zł Dyrekcji Generalnej LP.

(dowód: akta kontroli, str. 308, 451, 453-454, 456)

ZSLP wykazywał w całym analizowanym okresie wysoką płynność finansową (na poziomie wyższym niż przeciętna w LP), gwarantującą terminowe regulowanie zobowiązań oraz w 2013 r. charakteryzował się ponadprzeciętnie wysoką rentownością.

Wartość wskaźnika obrotu zobowiązań handlowych spadała systematycznie, od ok. 33 dni w 2011 r. do ok. 14 dni w 2013 r. Szybkość obrotu należnościami handlowymi wahała się od ok. 28 dni w 2011 r., w 2012 r. spadając do ok. 18 dni i w 2013 r. wzrastając do ok. 27 dni⁴¹.

(dowód: akta kontroli str. 313)

W latach 2011-2012 Zakład osiągał straty ze sprzedaży (odpowiednio: -46,1 tys. zł i -535,8 tys. zł, a źródłem zysków były głównie odsetki (odpowiednio 367,7 tys. zł i 733,2 tys. zł).

W latach 2012-2013 wzrastały przychody z działalności operacyjnej, przy czym w 2012 r. wzrost kosztów był wyższy niż zwiększenie przychodów, co skutkowało ujemnym (i znacząco niższym niż w roku 2011) wynikiem ze sprzedaży. W 2013 r. wzrost kosztów był niższy niż zwiększenie przychodów.

(dowód: akta kontroli, str. 309-312)

Dyrektor ZSLP w wyjaśnieniach w sprawie przyczyn wzrostu kosztów stwierdził m.in., że w 2011 r. wystąpiła „większa niż planowano sprzedaż drewna o 2.474 m³, większa sprzedaż produktów gotowych oraz większe obroty ze sprzedaży odzieży i obuwia, - ze zwiększoną sprzedażą wiązały się wyższe koszty zużycia materiałów, usług obcych, delegacji oraz innych kosztów bezpośrednich związanych z produkcją. Na niższy wynik ze sprzedaży od zakładanego w planie główny wpływ miały wypłaty nagród dla pracowników zgodnie z odnośnymi pismami, których wielkość przewyższała wartości ujęte w planie.

W 2012 r.: na zmniejszenie przychodów największy wpływ miało: wdrożenie pilotażowego programu pn. „Aktywne Udostępnianie Lasu” zwanego dalej AUL w 50% (brak przygotowania technicznego ze strony nadleśnictw), załamanie sprzedaży z powodu kryzysu ekonomicznego, co w konsekwencji doprowadziło do rezygnacji klientów z zamierzonych dostaw, mniejsza sprzedaż drewna o 5.940 m³, mniejsza sprzedaż usług zawartych w ryczałcie spedycyjno-transportowym (pochodna ilości sprzedaży surowca drzewnego). Planowany wynik finansowy z działalności podstawowej nie został osiągnięty z przyczyn j.w. oraz wypłaty ponadplanowych nagród dla pracowników. Wartość oraz ilość usług obcych wzrastała w 2012 i w 2013 roku głównie na skutek przejęcia ZSLP Miastko. Obsługa większej ilości składnic i większego terenu działania wiązała się z ponoszeniem większych kosztów np. koszty dzierżawy placów kolejowych, koszty dozoru i ochrony mienia składnic, koszty dowozu drewna, koszty napraw sprzętu. W 2012 roku nastąpił znaczny wzrost kosztów w pozycji „pozostałe świadczenia na rzecz pracowników”. Wartość 263.777 zł stanowią dodatkowe odprawy wypłacone zwalnianym pracownikom ZSLP Miastko oraz przechodzącym na wcześniejszą emeryturę zgodnie z Ponadzakładowym Układem Zbiorowym Pracy (PUZP).

W 2013 r. odnotowano w ramach przychodów: - większe zapotrzebowanie rynku na surowiec, co wiązało się z upłynnieniem zapasów drewna o 6.191 m³; - większą sprzedaż usług zawartych w ryczałcie spedycyjno-transportowym (pochodna ilości sprzedaży surowca drzewnego);- założenia do planu produkcji wyrobów gotowych poczynione były na podstawie danych uśrednionych w zakresie przychodów i kosztów wyposażenia 1 miejsca postojowego pojazdów w ramach programu AUL. Natomiast rzeczywista realizacja była wyższa od założeń zarówno w zakresie ilości elementów jak i wartości przychodu;- znacznie większą, niż zakładano, wielkość obrotów ze sprzedaży odzieży, obuwia oraz siatki leśnej. Uzyskano większą marżę zysku w związku z częściowym pominięciem pośredników i zaopatrywaniem się bezpośrednio u producentów. Wynik finansowy został znacznie przekroczony od zakładanego w planie”.

Dyrektor ZSLP wskazał także, że „łączna wartość wypłaconych nagród w 2011 r. wyniosła 755.201 zł, a w 2012 r. - 966.524 zł. Uruchamianie nagród następowało wyłącznie w oparciu o stosowne pisma Dyrektora Generalnego LP. Zgodnie z tymi pismami charakter nagród był motywacyjny. W każdym z ww. lat jedna nagroda miała charakter okazjonalny (z okazji Dni

⁴¹ Wskaźniki obrotu należności i zobowiązań handlowych wyliczono jako iloraz wartości - odpowiednio należności i zobowiązań - według stanu na ostatni dzień roku obrotowego oraz przychodów ze sprzedaży, pomnożony przez 360 dni.

Lasu). Podjęcie decyzji o wypłacie nagród uzależnione było od sytuacji ekonomicznej zakładu, a ta umożliwiła taką wypłatę. Wynik finansowy po wypłacie nagród (zysk netto) na działalności wyniósł odpowiednio za rok: 2011 - 271.151 zł, 2012 - 321.315 zł”.

(dowód: akta kontroli str. 551-553, 557)

W badanym okresie wzrastały koszty zarządu: z 1.290 tys. zł w 2011 r., przez 1.459,6 tys. zł w 2012 r. do 1.541,6 tys. zł w 2013 r.

(dowód: akta kontroli str. 309-319)

Dyrektor ZSLP wyjaśnił: „w 2012 r. koszty zarządu były wyższe o 13% w stosunku do roku 2011 z powodu podwyżek wynagrodzeń, wypłaty dodatkowych nagród dla pracowników oraz wydatków związanych z koniecznością adaptacji dodatkowych pomieszczeń na archiwum dokumentów po ZSLP Miastko. W 2013 r. nastąpił wzrost kosztów zarządu o 5,6% głównie z powodu podwyżek wynagrodzeń oraz wypłaty dodatkowych nagród”.

(dowód: akta kontroli str. 554-555)

Zatrudnienie w Zakładzie wynosiło w roku: 2011 - 42 pracowników (24 robotników stałych i 18 pracowników umysłowych), 2012 - 62 (33 robotników stałych i 29 pracowników umysłowych), 2013 - 63 (34 robotników stałych i 29 pracowników umysłowych). Zatrudnienie wzrosło o 20 osób w 2012 r. i o 1 osobę w 2013. Wydatki na wynagrodzenia wynosiły odpowiednio: 2.791,9 tys. zł, 4.442,1 tys. zł i 4.599,6 tys. zł (wzrost o 1.650,2 tys. zł, tj. o 59,1% w 2012 r. oraz o 157,53 tys. zł, tj. o 3,6% w 2013 r.). Przeciętne wynagrodzenie w latach 2011-2013 wynosiło odpowiednio: 5,5 tys. zł, 5,9 tys. zł i 6 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 503-505)

Dyrektor ZSLP wyjaśnił m.in.: „zatrudnienie wzrosło w 2012 r. w związku z połączeniem dwóch zakładów: ZSLP Miastko i ZSLP Białogard. Przejęcie tych pracowników w ilości 27 osób nastąpiło z dniem 1.01.2012 r., z których część – zgodnie z art. 23¹ § 4 KP – rozwiązała stosunek pracy. Wzrost zatrudnienia w 2013 r. spowodowany był koniecznością dostosowania zatrudnienia do ilości pracy i obciążenia obowiązkami, związanymi m.in. z dużą ilością prac terenowych, przygotowaniem wdrożenia nowych kierunków działalności – produkcji i usług. Wzrost środków wydatkowanych na wynagrodzenia w 2012 r. jest pochodną zwiększenia zatrudnienia, w szczególności dlatego, że przeciętne wynagrodzenie pracowników przejętych z ZSLP Miastko było wyższe, niż pracowników jednostki przejmującej. W 2012 r. nastąpiło podniesienie stawki wyjściowej płac dla pracowników LP o 70 zł brutto (od 1.04.2012 r.) zgodnie z PUZP dla pracowników PGL LP (protokół dodatkowy do PUZP nr 19). W 2013 r. nastąpiło podniesienie stawki wyjściowej płac dla pracowników LP o 70 zł brutto (od dnia 1.04.2013 roku) zgodnie z PUZP dla pracowników PGL LP (protokół dodatkowy do PUZP nr 21).”

(dowód: akta kontroli str. 542-543)

W ZSLP w latach 2011-2013 wydatkowano kwotę 629,1 tys. zł (151,8 tys. zł w 2011 r., 225,7 tys. zł w 2012 r. i 251,6 tys. zł w 2013 r.) na sfinansowanie innych świadczeń materialnych i niematerialnych na rzecz pracowników z tego:

- wydatki odniesione w koszty działalności ZSLP na kwotę 353,3 tys. zł (82,7 tys. zł w 2011 r., 144 tys. zł w 2012 r., 126,6 tys. zł w 2013 r.), tj. wydatki na:
 - telefony komórkowe - 10,7 tys. zł (odpowiednio: 3 tys. zł, 3,6 tys. zł i 4,1 tys. zł),
 - kształcenie na koszt firmy – 36,2 tys. zł (odpowiednio: 8,2 tys. zł, 15 tys. zł oraz 13 tys. zł),
 - ekwiwalenty pozapłacowe⁴² - 88,1 tys. zł (odpowiednio: 20,5 tys. zł, 31,4 tys. zł, i 36,2 tys. zł),
 - posiłki profilaktyczne, napoje, środki higieny osobistej (detergenty i ręczniki), obuwie i odzież ochronna – 126,8 tys. zł (odpowiednio: 28,5 tys. zł, 52,8 tys. zł i 45,5 tys. zł), w tym: obuwie, odzież ochronna, napoje (w 2011 r. - 16,4 tys. zł, w 2012 r. 28 tys. zł, w 2013 r. 16,9 tys. zł),
 - pozostałe koszty BHP - 8,6 tys. zł (odpowiedni: 0,6 tys. zł, 5 tys. zł, i 3 tys. zł,
 - badania lekarskie - 7 tys. zł (odpowiednio: 1,4 tys. zł, 3 tys. zł i 2,5 tys. zł),

⁴² Ekwiwalent za używanie własnych narzędzi i za pranie odzieży roboczej, z tego: ekwiwalent za pranie odzieży roboczej ujęty w kosztach BHP – 14.572 zł, w tym w 2011 r. - 4.030 zł, w 2012 r. - 5.110 zł, w 2013 - 5.432 zł.

- odniesione w ciężar ZFŚS na kwotę 240,8 tys. zł (69 tys. zł w 2011 r., 81,8 tys. zł w 2012 r., 90 tys. zł w 2013 r.), obejmujące wydatki na:
 - bony towarowe - 109,5 tys. zł (odpowiednio: 27,8 tys. zł, 40,1 tys. zł i 41,6 tys. zł),
 - dofinansowanie wypoczynku rodzinnego i wyjazdów kolonijnych 130,6 tys. zł (w 2011 r. - 41,3 tys. zł, w 2012 r. - 40,8 tys. zł, z tego 0,8 tys. zł na wyjazdy kolonijne, w 2013 r. - 48.5 tys. zł,
- pożyczka na zakup samochodu do celów służbowych (udzielona w trakcie 2013 r.) w wysokości 35 tys. zł, odniesiona w ciężar rozrachunków.

Pracownicy Zakładu nie otrzymywali w kontrolowanym okresie: mieszkań służbowych, dopłat do czynszu, ryczałtu benzynowego, pożyczek na remont lub budowę domu, dofinansowania drużyn sportowych, pakietu medycznego, szczepień ochronnych oraz dofinansowania do imprez integracyjnych i festynów dla pracowników i ich rodzin czy dopłat do uczestnictwa w imprezach kulturalnych.

(dowód: akta kontroli str. 506-510)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Uwagi dotyczące
badanej działalności

1. Operacje gospodarcze polegające na przekazaniu przez ZSLP środków pieniężnych w 2012 r. na łączną kwotę 2,5 mln zł na rzecz trzech nadleśnictw (w związku z niedoborem środków finansowych) oraz w 2013 r. kwoty 5 mln zł na rzecz Dyrekcji Generalnej LP z przeznaczeniem na zakup siedziby biura Dyrekcji Generalnej, nie stanowiły zdarzeń, o których mowa w § 9 ust. 2 rozporządzenia w sprawie szczegółowych zasad gospodarki finansowej w LP, stanowiącym podstawę do zmniejszenia kapitału zasobów ZSLP. Przepis § 10 ww. rozporządzenia, pozwalający na dokonywanie zmian w zasobach, powierzonego w zarząd mienia Skarbu Państwa, o wartość przekazywanego między jednostkami organizacyjnymi LP mienia, również nie mógł stanowić podstawy prawnej do podjęcia ww. działań.

NIK zwraca uwagę, że nadleśnictwa mogą być wspomagane środkami z funduszu leśnego na wyrównywanie ich niedoborów, stosownie do art. 58 ust. 1 ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach⁴³ (dalej: ustawa o lasach), natomiast koszty utrzymania Dyrekcji Generalnej LP mogą być finansowane z wpłat obciążających koszty działalności nadleśnictw, stosownie do art. 53 ust. 1 ustawy o lasach lub z części zysku z działalności dodatkowej nadleśnictw, zgodnie z § 14 ust 2 cytowanego wyżej rozporządzenia. Tym samym - zdaniem NIK - nie było podstawy prawnej do przekazywania przez Zakład środków pieniężnych innym jednostkom LP w trakcie roku obrachunkowego.

NIK podziela ocenę (wyrażoną we wnioskach-porozumieniach), że ZSLP posiadał nadpłynność finansową w 2012 r.. Było to związane z przejęciem aktywów ZSLP w Miastku z dniem 1.01.2012 r., w tym środków pieniężnych na rachunkach bankowych na kwotę 7.439.990 zł. Zdaniem NIK tylko wówczas istniała możliwość podjęcia decyzji o przeznaczeniu majątku obrotowego likwidowanego Zakładu (tj. na dzień 31.12.2011 r.), na podstawie § 10 ust. 2 rozporządzenia w sprawie szczegółowych zasad gospodarki finansowej w LP.

2. Średnia wysokość wypłaconych nagród pracownikom ZSLP w latach 2011-2012 wyniosła odpowiednio 17.981 zł i 15.589 zł. W ocenie NIK wypłacone nagrody na kwotę 755.201 zł (42 pracownikom) w 2011 r. i 966.524 zł (62 pracownikom) w 2012 r. stanowiły istotną pozycją kosztów. W tych latach Zakład osiągał straty na działalności operacyjnej, a źródłem zysków były głównie odsetki.

NIK zwraca uwagę, że decyzje podejmowane w latach 2011-2012 w zakresie zarządzania finansami oraz kosztów wynagrodzeń (mające wpływ na wysokość wyników finansowych ZSLP) zaprzeczały zasadzie prowadzenia działalności jednostki LP na podstawie rachunku ekonomicznego, określonej w § 3 rozporządzenia w sprawie szczegółowych zasad gospodarki finansowej w LP.

⁴³ Dz.U. z 2014 r., poz. 1153 j.t.

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działania ZSLP w opisanym wyżej zakresie.

Opis stanu
faktycznego

5. Realizacja wniosków pokontrolnych z wcześniejszych kontroli NIK.

Najwyższa Izba Kontroli nie przeprowadzała w ZSLP w Białogardzie kontroli w zakresie gospodarki finansowej LP w ostatnich pięciu latach.

(dowód: akta kontroli str. 5)

IV. Wnioski

Wnioski

Przedstawiając powyższe oceny i ustalenia kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli⁴⁴, nie formułuje wniosków pokontrolnych.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ust. 1 i 2 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Delegatury NIK w Szczecinie.

Szczecin, dnia 22 października 2014 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Szczecinie

.....
Podpis

⁴⁴ Dz.U. z 2012 r., poz. 82 ze zm.